

-FLETA, BENI ~

Partida del terme de Cocentaina (xxxiv, 18.20).

De PINNA FRACTA 'penya trencada', amb *r* = *l* morisca, i *p* > *f*- com en els molts NLL explicats en el vol. I, 257-9 i cf. *Prenafeta*, infra, s. v. *Freta*. J. F. C. 5

FLETX

Poblet que forma part de la vall i municipi de Laguar, comarca de Dénia, el nom del qual ha estat donat en moltes formes, en part només degudes a anarquia ortogràfica.

Diu SSiv. (pp. 58 i 231): «ALFECH, *Alfeche*, *Alfeix* o *Fleix*, como hoy se llama». En realitat em consta que no és així: almenys en les meves enq. de 1963, en el poblet mateix (xxxiv, 153-155) i en els altres dos de la Vall de Laguar (xxxiv, 148-153), vaig poder assegurar-me que en el país diuen *Fletx* —pron. *fléc*— i no admeteren que es digui ni s'hagi dit d'altra manera.¹

La major part de les grafies que han circulat, són degudes a mera anarquia ortogràfica (ajudant-hi potser la confusió amb NLL més accessibles i d'etim. diferent ben coneguda, veg. infra l'art. FLIX, i l'apèndix). A la descurança ortogràfica poden ser degudes *Feix*, *Alfeix*; *Ferig*, amb *-ig*, com grafia de *ġ*, tal com s'ha escrit *Barig* per *Bartx*, i *Urig* per *Urtx*; però en fonts anteriors veïem altres formes no tan mancades de fonament: *Fleig* en el Dicc. de Madoz (s. v., i de nou s. v. *Labuar*), i *Fleigs* en els mapes militars (Itin., full *Alicante*).

En definitiva sembla que han coexistit dues formes: (1) una antiga *Alfex*, que SSiv. i Cavanilles castellanitzen més o menys en *Alfeche*, *Alfech*; i la moderna (2), avui única que es constata viva, *fléc*, que s'hauria pogut representar gràficament com *Fleig*; però no conduint-hi l'etimologia, cal adoptar FLETX, única correcta.

Quant a (1), llegim en Cavanilles (II, 206): «en el valle de Lahuar conservanse los tres lugares contiguos Campell, *Alfeche* y Benimaurell, con más de 200 vecinos»; i en nota: «actualmente se distinguen, por su posición en el valle, en *Lugar de abaxo* 100 vecinos, *Lugar del medio* 40, *Lugar de arriba* 60». SSiv.: «*Alfech* antiguamente fue un castillo; cuando el caserío de *Campell* se desmembró de Murla y se erigió en parroquia, la actual de *Labuar*, se le anexionó *Alfech*, que contaba con diez casas de cristianos nuevos»; i ho reitera a la p. 231: «*Fleix* antiguamente formaba por sí solo un castillo, conocido con el nombre de *Alfech*».

ETIM. En tot cas podem descartar-ne dues, suggerides per mera semblança fonètica. Que vagi amb *Flix* (art. infra), de FLĒXUS 'sinuositat' (sobretot 'meandre en un riu o curs d'aigua'), car de cap manera no explicaria la *ċ* de l'una forma ni l'altra; i *Fletx* es troba molt allunyat de tot riu i de tot corrent d'aigua, i, fins de revolts en cap camí important. Amb l'àr. *fāraġ* 'consol' i *fārg* 'escltxa', no hi ha més que una vaga semblança que tampoc explicaria el detall fonètic (cf. l'an-

dalús *Alfarache* i el nostre *Alforja*) i tampoc té base en la topografia.

El més raonable és creure que (1) i (2) tenen etim. diferent, en més o en menys; si bé, pel fet d'aplicar-se a una mateixa vall, s'han influït mútuament, i quasi confós: (1) pot venir sense dificultat del mot àrab ben conegut: *fāġġ* «cerro» (*PAlc*, 299.4f.) «collis» (*RMa*, 167a2), que és el que ja li suggerien a SSiv.: «el pueblo de arriba, del cabezo o cerro», i el que diu Cavanilles: «el lugar de arriba»: *al-fāġġ* > *Alfex*.

El (2) no s'explicaria així: s'hi oposa la *l*, i també salta a la vista que la inicial *Fl-* és incompatible amb tot origen àrab i indica un mossarabisme. Ara bé, aquesta *l* és antiga en aquest nom, car ja el trobem amb *l*, com alqueria, en tres passatges del *Rept.*; la *l* hi va darrere de la vocal: *Felx* (ed. Bof., 372 i 373), si bé com nom d'un duplicat: pertanyent a Benaguasil i a Vilamarxant; però també com una de les alqueries de la Vall de Laguar (Bof., 335) que estem estudiant aquí: amb grafia *Valug* que cal esmenar en *Falig*: o sigui pron. *fūlg*; cf. *Barig*, *Garig* que s'havien usat com grafies de *Bartx* i *Garx*.

Per a això tenim una excel·lent etimologia mossàrab, nom de planta repetit per tots els botànics hispano-àrabs: prolongament del ll. FĪLĪCE (*filix*, *-icis*) 'falguera', que apareix des d'Abendjöldjol (cordovès S. x); és *fēlc* o *fēleç* o *fēleço* en ell, en Aben Al-Ĥaššā, i en el nostre Aben-Beclarix (S. XII), així com en el Dioscòrides (ms. París: *flġ*, grafia àr. de *felç*); *felčún* (plural àrab en *-ún*) en Aben Albaitar (S. XIII); i la glossa *fēlčba* «helecho» en un exemplar ms. de *PAlc* (Simonet, *Glos. Moz.*, p. 210; M-Lübke, *RFE* VIII, 237).

No és supervivència isolada a Esp. ni Romània; car tenim *fēlœ* «helecho» a l'Alt Aragó (a Ansó i a Echo: Kuhn, *RLiR* XI, 30); el retrobem en molts glossaris llatins arcaics, en forma romànica (*filcis*, *filce*, *felce*: polypodion: *CGL* III, 596.13, 627.33, 628.6; VI, 451); d'aquí oc. ant. *feuze*, it. *felce*, log. *filighe*. I el seu col·lectiu en -ARE és comú al cat. i oc. *felgar* i alt-arag. *felkár*.

El canvi d'aquest *fēlc* 'falguera, falguerar' en *Fléc* ve de la variació sil·làbica típica del mossàrab, reaccionant contra la tendència de l'àrab a fugir dels grups inicials de consonant + líquida (*fl-*, *kl-*, *bl-*, *fr-*, *br-*) traslladant la líquida a fi de síl·laba: *Fraga* > *Farga*, *Faraga*, *bretónica* > *beltónica* (Simonet), *CRIBELLUM* > *garbell*; d'on les ultracorreccions: *Fárgalos* > *Frárgalos* (Cullera, Sueca, en el *Rept.*), *fargalada*/*fragalada* (*DECat* III, 890; *BDC* XXIV, 17), *garze*/*galze* > *gresa*, *engrazar* (*DECat* IV, 318), *PERSICUS* > *albérchigo*/*préssec* i *bresquilla*.

Vegeu també, supra, a l'article, la vacil·lació de *Farnals* amb *Frenals* i *Freginals*; *FALCONES* és probablement l'ètimon del NL moss. *Flacanitx* (alq. a Pollença en el *Rept.* de Mall.); *TURGALUM* > *Trujillo*; *TABULATELLU*, que donà primer *Tabratel* (*r* dissimilada) i després *Travatel* (*Rept.*, 347, 428), que és avui el nom de la vall de *Travadell*, entre Penàguila i Gorga. Junt amb aquest factor fonètic col·laboraria la influència de la posició de la *l* en el nom (1), *Alfex*.